

ใจเบา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นั่นทางโลกนะ เราตั้งใจฟังธรรมของเรา ตั้งใจฟังธรรมให้หัวใจมีคุณธรรม ถ้าหัวใจมีคุณธรรมเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ หัวใจนี้เหมือนเสาศีลา ๘ สอก ฟังดินไป ๔ สอก พันดินมา ๔ สอก จะลมพัดขนาดไหนมันไม่หวั่นไหวไปกับกระแสโลกใจ

กระแสโลก เราเกิดมากับโลก เห็นใหม่ ถ้าเราเกิดมากับโลก เราต้องอยู่กับโลก คำว่าอยู่กับโลก นี่มันเป็นอนิจจัง มันมีการเปลี่ยนแปลงของมันตามกระแสของมัน ถ้าตามกระแสของมัน เห็นใหม่ ถ้าจิตใจของเราอ่อนไหว จิตใจเราอ่อนแอ มันจะไปตามเขา ถ้าจิตใจของเราเป็นหลัก มีเกณฑ์ของเรา เห็นใหม่ จิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์เพราะอะไร มีหลักมีเกณฑ์เพราะมันมีสังขารธรรมในหัวใจ

ถ้ามีสังขารธรรมในหัวใจ เห็นใหม่ นิโรธะ นิโรธความดับทุกข์ ความเข้าใจในทุกขณะความเข้าใจในสัจจะความจริง สัจจะความจริงมันเป็นอย่างนั้น ถ้าสัจจะความจริงมันเป็นอย่างนั้น หัวใจเราเป็นความจริงอยู่แล้วนี่ สัจจะความจริงเป็นอย่างนั้น ความจริงกับความจริงมันเข้ากันได้ไง

แต่หัวใจเรามันจอมปลอม ถ้าหัวใจเรามันจอมปลอม สัจจะความจริงมันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอนิจจัง มันมีการเปลี่ยนแปลงของมันอยู่ตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงนั้น เห็นใหม่ เราไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น เราไม่ยอมรับการกระทำนั้น นี่จิตใจของเรามันก็หวั่นไหว จิตใจของเรามันก็มีความหมักหมมในใจของมัน แต่ถ้าจิตใจของมันเป็นสัจจะความจริง ความจริงเป็นความจริง ความจริงมันเป็นความจริงของมันอยู่ดั้งเดิม ความจริงมันเป็นความจริงของมันอยู่แล้วแล้วโลกมันเป็นความจริงของมัน โลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา พอเป็นอนัตตานั้น สิ่งนั้นมันก็เปลี่ยนแปลงของมันไปโดยสัจจะความ

จริงของมัน

แต่หัวใจของเราถ้ามีคุณธรรมในใจ เห็นไหม นี่ที่เรามาฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ไง ฟังธรรม เพื่อหัวใจมันมีการกระทำ หัวใจมันมีการกระทำนะ มันมีจุดยืนของมัน มีสัจจะมีความจริง แต่ถ้า หัวใจมันไม่มีการกระทำ การกระทำของมันไม่เกิดขึ้น การกระทำมันไม่เกิดขึ้นมันเป็นโดย สัจจะคุณธรรม มันเป็นไปโดยกระแส โดยเงาของมัน โดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของมัน มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันหวั่นไหวอยู่ตลอดเวลาในหัวใจของมันอยู่แล้ว

แล้วถ้าจิตใจของคน คนที่สร้างคุณงามความดีมานะ จิตใจของมันมีจุดยืนของมันขึ้นมา ถ้าจิตใจมีจุดยืนของเราขึ้นมา สัจจะความจริงอันนั้นมันมีกิจจญาณ สัจจะคุณธรรม เป็นความจริง ขึ้นมา ถ้าจิตใจของเราที่มันอ่อนแอ ถ้าคนมันใจเบา หัวใจมันใจเบา เห็นไหม คุณธรรม อารมณ์ ความรู้สึกของคนเบาเหมือนปุยนุ่น นี่มันเลื่อนลอยไป พอมันเลื่อนลอยถ้ามันใจเบา ใจเบา มันไม่มีจุดยืน ใจเบา มันไปตามแต่อารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกมันเกิดจากกิเลสตัณหาความ ทะยานอยาก ถ้าเกิดจากกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันก็สร้างภาพของมัน สร้างภาพของมันมีความต้องการของมัน

ถ้ามีความต้องการของมัน ความต้องการของกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันเป็นสมุทัย พอมันเป็นสมุทัยมัน ไม่มีแก่นสารอยู่แล้ว ถ้ามันไม่มีแก่นสารอยู่แล้ว คุณธรรม เห็นไหม คุณธรรมที่มันเป็น หวานเป็นลมขมเป็นยา มันหวานเป็นลม สิ่งของมันเป็นอาหารมันเป็นสิ่งที่ล่อเด็ก เด็กมันชอบใจ ของมันมันก็ตื่นเต้นไปกับมัน

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งของมันเป็นเหยื่อล่อ เหยื่อล่อของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เห็นไหม แล้วจิตใจมันอ่อนด้อย นี่จิตใจมันเบาเหมือนขนนก นี่มันเลื่อนลอย ความเลื่อนลอยของเราเห็น ใจเบา พอเลื่อนลอยของเรานี้มันคิดเองเออเองตามความพอใจของตน คิดเองเออเองตามความ พื่อใจของตนนี่ สิ่งที่เป็นความพอใจของตน สิ่งนั้นมันเข้ากันได้กับเรื่องกระแสโลกใจ ถ้ามัน เข้าได้กับกระแสโลกมันก็เลื่อนลอย เลื่อนลอยไปกับกระแสโลก นี่คนใจเบา

แต่ถ้ามันมีจุดยืนของมัน เห็นไหม เรามีสติ มีสมาธิ มีปัญญา สติ สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติ สมาธิ ปัญญา คือความปกติของใจ เรามีจุดยืนของเรา เราจะไม่หวั่นไหวไปกับเขา ถ้าจิตใจ ของเรานั้นไม่หวั่นไหวไปกับเขา นี่กระแสมันพัดมาอย่างนั้น นี่กระแสของมัน กระแสของโลก มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของมันอยู่อย่างนั้น ถ้ากระแสของโลกมันเปลี่ยนแปลงอยู่

ตลอดเวลา เราต้องมีจุดยืนของเรา

ถ้ามีจุดยืนของเรานะ โดยสัจจะโดยความจริงของเรา จุดยืนของเรา เห็นใหม่ จุดยืนอยู่ที่ไหน ศีล สมาธิ ปัญญา ความมีศีลของเรา เพราะความมีศีลของเรา เห็นใหม่ ถ้าเราไม่ทำผิดพลาดสิ่งใดมันก็ไม่ผิดศีล ถ้าความไม่ผิดศีลนี้ เห็นใหม่ ศีลคือความมั่นคง ถ้าจิตใจมันมั่นคงขึ้นมาแล้วมันไม่อ่อนแอ ไม่เลื่อนลอย ไม่เลื่อนลอยเหมือนกระแสโลกเขา ไม่เลื่อนลอยไปตามกระแสโลกเขา ถ้ามันมีจุดยืน จุดยืนมันเกิดจากเรานี้แหละ จุดยืนเกิดจากเรา

คนเกิดมาด้วยจิตนิสัย จิตนิสัยของคน เห็นใหม่ คนที่มันคงมันก็มีมันคงอยู่ภายใน คนจะนุ่มนวลๆ ก็ต้องมีจุดยืนของเรา คนที่หยาบกระด้างๆ ถ้ามีจุดยืนของเขา คำว่ามีจุดยืน มันการแสดงออกเรื่องหนึ่งนะ ความรู้สึกในหัวใจของเรา ความรู้สึกโดยหลักการของเรานี้ก็อีกเรื่องหนึ่งนะ

ถ้ามีหลักการของเรา เรายุทธหลักการของเราเอาไว้ เวลาบวชเรามีเป้าหมายมากันทุกคนล่ะ บวชมาแล้วเราจะปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราจะประพฤติปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงของเรา ถ้ามันปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา ความเป็นจริงของเรานี้ๆ ถ้ามันเป็นสัจจะความจริงจะเป็นของเรา แต่เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย เด็กน้อยไม่มีการศึกษา เด็กน้อยไม่มีความรู้ เด็กน้อยมันจะประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างไร จิตใจของเราเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย ถ้าไม่มีธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีหลักการของครูบาอาจารย์ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาให้เราทำเนี่ย เราทำอย่างไร เราก็จับปลัดจับผลูไปทั้งนั้น แล้วจับปลัดจับผลูโดยคนใจเบา

คนใจเบาเนี่ย สิ่งใดความรู้สึกความเห็นของเรามันเบาเหมือนขนนก ไม่มีสิ่งใดเลย มันเลื่อนลอย สิ่งที่เป็นฝุ่นผงลมพัดมันกระจายไปทั่ว ความรู้สึกนึกคิดของเรา สิ่งที่ว่าสัจจะความจริงของเรามันไม่มีอะไรเป็นความจริงขึ้นมาเลย ไม่มีสิ่งใดเป็นความจริง พอไม่มีความจริงขึ้นมา ใจคนมันเลื่อนลอยอยู่แล้ว มันก็อ้างเหตุโน้น อ้างเหตุโน้น เห็นใหม่ ศีล สมาธิ ปัญญา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความว่างเป็นการปล่อยวาง ปล่อยวางจนไม่มีสิ่งใดเป็นแก่นสารเลยใช้ใหม่ ไม่มีสิ่งใดเป็นแก่นสารเพราะมันเลื่อนลอยไป

นี่ไง คนใจเบา แล้วพอคนใจเบาแล้วนี่ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากยังไปยึดมั่นอีก เพราะความใจเบาเมื่ออธิบายสัจธรรมด้วยความเห็นของตน ถ้าความเห็นของตน อธิบายสิ่งใดก็ได้ ให้มันเลื่อนลอยไว้ แล้วคนที่ไม่มีจุดยืนเพราะอะไร เพราะว่ากระแสของสังคม สังคมมันเป็น เรื่องของโลก เรื่องของโลกไม่มีปัญญาจากภายใน

ถ้าไม่มีปัญญาจากภายใน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก็ดี ความเอาตามความเห็นของตน ถ้าความเห็นของตนนะมันคาดหมาย ความคาดหมายมันไม่มีองค์ความรู้ ไม่มีความจริง กิจจญาณ สัจจญาณมันไม่มี ถ้าไม่มีขึ้นมา นี่สังคมโลกเป็นแบบนั้น นี่คนใจเบาๆ เราเห็นว่าคนใจเบา คนที่ใจเบาเหมือนขนนกแล้วมันไม่มีจุดยืน กลับไปมองเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรมเพราะอะไร เพราะมันเลื่อนลอยจนมันไม่มีหลักการ ไม่มีเหตุผลที่จะพิสูจน์สิ่งใดได้

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านมีจุดยืนของท่าน ท่านมีองค์ความรู้ของท่าน ท่านมีความจริงของท่าน ท่านมีความจริงของท่าน ท่านจะแสดงสัจธรรมออกมา แสดงสัจธรรมโดยความไม่ติดข้องจากภายใน มันมีจุดยืนแล้วมันไม่มีความติดข้องจากภายใน ภายในไม่มีความติดข้องอยู่แล้วนี่มันไม่มีสิ่งใด เห็นไหม ไม่มีสิ่งใดเข้าไปรื้อค้น “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะไม่เกิดบนหัวใจของเราไม่ได้อีกเลย” พญามารมันจะรื้อค้นจิตใจของครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เธอค้นไปเถิด ค้นหาอย่างไงก็ไม่เจอ ค้นหาอย่างไงก็ไม่ได้ เขาไม่เห็นใจ

นี่ก็เหมือนกัน คนถ้ามีการกระทำตามสัจจะความจริง มันมีองค์ความรู้ของมัน มีความจริงของมัน นี่มันเป็นความจริงจากภายใน มันปล่อยวาง มันเป็นสัจจะ มันเป็นนิโรธะ นิโรธะความรู้แจ้งจากภายใน ถ้าความรู้แจ้งจากภายในอันนั้นนะเป็นความจริง ถ้ามันมีความรู้แจ้งจากภายในมันจะคลาดเคลื่อนไปไหน มันไม่คลาดเคลื่อนไปไหน มันไม่ใช่คนใจเบา คนใจเบาคนหลักลอย คนเลื่อนลอย ถ้าไม่มีสิ่งใดแล้วก็อ้างอิงว่ามีคุณธรรม อ้างอิงว่าสิ่งนั้นเป็นสัจธรรม ถ้าเป็นสัจธรรมเห็นไหม

นี่มันไม่มีสิ่งใดเป็นเหตุเป็นผล ถ้าเป็นเหตุเป็นผลนะ เวลาแสดงออกก็แสดงออกโดยที่ไม่มีจุดยืน แล้วจุดยืนมันก็เลื่อนลอยไปๆ นี่ปฏิเสธไปตลอด แล้วคนที่จะพิจารณาตามไป ในเมื่อพิจารณาตามไปถึงที่สุดแล้วนี่ ที่สุดแห่งความคิดแล้วมันตามไม่ทัน มันก็คิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมดาๆ

เห็นไหม นี่คนใจเบา คนใจเบาไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่มีสิ่งใดเป็นแก่นสาร แล้วคนที่เข้ามาศึกษานี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ขึ้นมาก็เชื่อความใจเบาอันนั้น ถ้าเชื่อความใจเบาอันนั้น เห็นไหม มันก็ไร้เหตุผล ไร้เหตุผลขึ้นไปมันก็เป็นเรื่องของกิเลสใจ เป็นเรื่องของจินตนาการ

แต่ถ้าเอาความจริงล่ะ เอาความจริงของเรา เห็นไหม นี่เราเอาความจริงของเรา สิ่งใดที่เกิดขึ้นก็ยอมรับว่าเป็นจริง จริงตามสมมุติ มันต้องเริ่มต้นจากจริงตามสมมุติ มันมีอยู่จริง ชีวิตนี้มีอยู่จริง เราเกิดมาจริงๆ เราเป็นมนุษย์จริงๆ แต่มันเป็นมนุษย์นี้เป็นผลของวิญญูะ เป็นผลของวิญญูะนี้ การเวียนว่ายในวิญญูะแล้วแต่เวรแต่กรรมที่มันเปลี่ยนแปลงมันไป ถ้ามันเรื่องเวรเรื่องกรรมที่เปลี่ยนแปลงมันไป เห็นไหม สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เราเอาสิ่งนี้เอาสิ่งที่มันเป็นสมมุตินี้ เราพยายามจะหาสัจจะความจริงโดยเป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ให้เริ่มต้นจากเจตนาของเรา

เจตนาดีเจตนาที่ดี ๆ เจตนาดี เห็นไหม คุณิ เวลาคนที่ใจเบา คนที่ไม่มีเหตุไม่มีผล เขาบอกว่า “ความรู้สึกนึกคิดนี้มันเป็นนามธรรม จับต้องสิ่งใดไม่ได้” แล้วก็ผลประโยชน์ทับซ้อนจากกิเลส เห็นไหม บังเอ บังเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันไปอยู่เบื้องหลัง แล้วก็สร้างภาพ มันบอกว่าเป็นนามธรรมๆ ใจ สิ่งนั้นกลายเป็นเรื่องของใจเบา คนที่เหลวไหล

แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เห็นไหม เราจริงตามสมมุติๆ เกิดมาจริงๆ อยู่ในครรภ์ของมารดา ๘ เดือนนะ ทุกข์จริงๆ นี่เวลาคลอดออกมาแล้วนี่ ถ้าพ่อแม่ไม่เลี้ยงมามันก็เติบโตขึ้นมาไม่ได้ พ่อแม่เลี้ยงดูเรามาให้การศึกษามาจนมีสติปัญญาขึ้นมา มีการศึกษา เห็นไหม ศึกษาอายุ จนอายุ ๒๐ ถึงจะบวชได้ พอบวชเป็นพระขึ้นมาแล้วเรามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ภิกษุบวชใหม่ทนการสอนได้ยาก เพราะทนการสอน ฆราวาสธรรมๆ เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เห็นไหม สิทธิความเป็นมนุษย์ มนุษย์ต้องเสมอภาค ความเสมอภาคแต่กิเลสของคนมันกว้างขวางมันพยายามจะเอารัดเอาเปรียบกันก็ว่าเป็นสิทธิเสรีภาพ แต่เวลามาบวชเป็นพระขึ้นมา มันมีกฎ มันมีวินัย มันมีวินัยขึ้นมา เห็นไหม พอเจอวินัยตัวเองก็โดนกฎกติกาเข้ามาคอยควบคุม พอควบคุมขึ้นมามันคืนร้อน พอคืนร้อนขึ้นมานี้ก็เรียกร้องแต่สิทธิเสรีภาพ เรียกร้องถึงความว่าง เรียกร้องคนใจเบาก็คิดว่า ธรรมะคือความไม่รับผิดชอบสิ่งใดนั่นคือธรรมะ สิ่งใดก็

แล้วแต่ปฏิบัติเสม้นไปทั่ว สิ่งนี้เรามันไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลยนี้ มันเคยเว้งว้างๆ นี่ใจ คนใจเบา

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราเกิดเป็นคน เราทุกข์เรายากมาแล้ว เกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนา เห็นไหม นี่สอนถึงสัจจะความจริง ความจริงที่ไหน ที่ไหนเป็นความจริง ในพระไตรปิฎกมันเป็นสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าร้อยคัมขึ้นมาแล้วให้เราศึกษา พอเราศึกษาลึกลงมันก็เป็นธรรม มันเป็นสัจจะความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สิ่งที่เราศึกษานั้นศึกษาโดยทฤษฎี ศึกษาโดยภาคของความจำ ภาคของปริยัติ แล้วถ้าภาคของปริยัติแล้วเราศึกษามาแล้วเราศึกษามาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นตรงไหน จะปฏิบัติก็เริ่มต้นจากไหน เริ่มต้นไม่ถูกต้อง เห็นไหม แต่เราตั้งสติของเรา เรายอมรับความจริงของเรา เราเกิดเป็นคนจริงๆ แล้วเรามีจิตจริงๆ เรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเราจริงๆ แล้วเราจะเริ่มต้นของเราด้วยความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริง เห็นไหม มันก็มีความยอมรับความเป็นจริง ยอมรับนี้ถ้ามันจริงก็จริงตามสมมุติใจ

จริงตามสมมุติที่จับข้อเท็จจริงขึ้นมา ถ้าข้อเท็จจริงขึ้นมา ตั้งสติขึ้นมา เราจะตั้งสติขึ้นมา มันก็เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เป็นการคาดหมายว่าต้องการทำอย่างนั้น เพราะสิทธิความเสมอภาค เขาทำได้เราก็ต้องทำได้ เขาจิตสงบเขามีสมาธิ เราก็ต้องมีสมาธิ เขามีปัญญา เราก็มีปัญญา แต่เวลาเขามีปัญญาขึ้นมาเขามีปัญญาตามข้อเท็จจริงของเขา แต่เวลาเรามีปัญญาของเราเป็นสัญญา เวลาเป็นสมาธิๆ ก็เป็นการเหม่อลอย สมาธิเราก็เป็นการปฏิเสธการไม่รับผิดชอบ ไม่รับผิดชอบ เห็นไหม จิตมันเป็นของมันอย่างนั้น

นี่ใจมันจริงตามสมมุติ มันมีอยู่จริงๆ นั่นแหละ แต่เราจับมันเป็นความจริงขึ้นมาไม่ได้ พอเราจับความเป็นจริงขึ้นมาไม่ได้เราก็เคลมเอาโดยกิเลสของเรา ว่ามันเป็นอย่างนั้นๆ นี่ใจคนใจเบา คนใจเบาไม่มีหลักเกณฑ์ คนใจเบาไม่มีเหตุผล คนใจเบาไม่มีจุดยืน แล้วถ้าว่าเราใจเบาไปแล้วกิเลสมันก็สวมรอย สวมรอยว่าที่เราทำอย่างนั้นมันเป็นจริงๆ ทั้งนั้น แล้วพอเป็นจริงขึ้นมาด้วยความใจเบาของเรา ด้วยความใจเบาของเรา เห็นไหม เพราะใจเบาของเราเราไม่มีสติ เราไม่ได้คิดเปรียบเทียบคิดหาเหตุผล

ถ้ามันเป็นจริงๆ ทำไมเราสงสัย ถ้ามันเป็นจริงๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้าบอกว่า “จิตสงบแล้วมีความสุขมาก มีความสุขมาก” แล้วสงบแล้วนี่มันก็มีความสุขนี้แหละ แต่ความสุขนี้มันสุขแค่นี้เองหรือ แล้วที่มันแว้งแว้ง เวลามันชำระล้างให้มันสะอาด เห็นใหม่ ความว่าสะอาดๆ ในการใช้ปัญญา ที่ว่ามันเบา จิตมันเบา มันเป็นอย่างไ

อันนี้มันไม่เป็นอย่างนั้นนะ มันไม่เป็นอย่างนั้น คนใจเบาๆ นี่มันไม่มีเหตุมีผล แต่ถ้าเรามีเหตุมีผลของเรา เรามีจุดยืนของเรา นี่เรายอมรับความจริง เรายอมรับความจริงว่าเราเกิดมามีหัวใจ เรามีร่างกายอยู่แล้ว ร่างกายโดยสมองของเรานี้ เรามีสติปัญญาของเราอยู่แล้ว สติปัญญาอย่างนี้มันก็สติปัญญา เห็นใหม่เขาวรรณปัญญาของคน เขาวรรณปัญญาของคน มีอำนาจวาสนาบารมี เขามีเขาวรรณปัญญาของเขา เขาทำสิ่งใดเขาประสบความสำเร็จของเขา ด้วยสติสัมปชัญญะของเขา เขาตรวจสอบของเขา เขาวิเคราะห์ของเขา เขาไม่เชื่อใครง่ายๆ เขามีเหตุมีผลของเขา ใครจะมาหลอกลวงเขาไม่ได้ นี่พูดถึงว่าโดยจรดนิสัยของเขาในทางโลก

แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ ท่านจะสิ้นกิเลสของท่านไปแล้วก็สาธุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาเป็นพระอรหันต์ เราก็นิสาธุ แต่ของเราๆ เราจะเอาความจริง เราเอาความจริงของเรา เราตั้งสติของเรา เราจะเอาความจริงของเรา ความจริงขึ้นมามันก็ต้องมีพื้นฐานขึ้นมาใหม่ เขาจะสร้างบ้านสร้างเรือนขึ้นมาเขาก็ต้องขุดหลุม ต้องมีเสาเป็นพื้นฐานขึ้นมา ต้องมีคานคอดินขึ้นมา เขาจะต่อยอดขึ้นไปๆ เขาจะสร้างของเขา

ไอ้ของเราเราจะประพฤติปฏิบัติ ใจเราอยู่ไหน ใครเป็นคนปฏิบัติ ใครเป็นคนทุกข์คนยาก สิ่งที่มีมันจะปฏิบัติมันจะปฏิบัติอย่างไร ถ้ามันจะปฏิบัติของเรานั่นวิธีการทั้งนั้น วิธีการที่จะค้นคว้าเข้าไปหาหัวใจของตน ถ้ามีวิธีการจะค้นเข้าไปหาหัวใจของตน เห็นใหม่ ยอมรับความจริงอันนี้ให้ได้ก่อน ยอมรับความจริงว่ามันจริงตามสมมุติ หัวใจของเรามีจริงๆ นะ เวลาเราทุกข์ยากในหัวใจเรา เราทุกข์ยากจริงๆ

แล้วเวลาทุกข์ยากจริงๆ ขึ้นมาแล้ว เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือมีขันติธรรมขึ้นมาอดทนไว้ ความทุกข์มันเป็นอนัตตา ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ก็ดับไป มันก็แปรปรวนของมันอยู่อย่างนี้ เวลามันทุกข์มันดับไปขึ้นมา มันก็พอให้เราหายใจคล่องคอขึ้นมาหน่อยหนึ่ง เราก็อ่านจากทุกข์ เรามีอำนาจวาสนาที่เราจะฝืนทนไปได้ นี่ไง ความจริงทุกข์มันก็เป็นอนัตตาของมันอยู่แล้วนะ มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป

ฉะนั้น เราจะเอาความจริงๆ ความจริงนะเรามีสัจจะ มีสัจจะเรามีสติของเรา เราค้นคว้านะ เวลาที่มีสติขึ้นมาเนี่ย เวลาเกิดๆ มาจากไหน เจตนามันเกิดมาจากจิต จิตของเรานี้ จิตของเราสติของเรา มันเกิดกับเราขึ้นมาเนี่ย ให้มันจริงตามสมมุติ ไม่ต้องบอกว่ามันเว้งว้าง มันปล่อยาวขนาดไหน อันนั้นเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาศึกษาๆ ปรมาตถธรรม ธรรมที่พ้นจากทุกข์ ธรรมที่พ้นจากโลก ปรมาตถธรรมธรรมที่เหนือโลก

เวลาเราศึกษาแล้วเราก็คิดสร้างอารมณ์อย่างนั้น แต่โดยพื้นฐานโดยตัวของเรา โดยตัวของเรา ถ้ามันหนักแน่นขึ้นมามันมีสติมีปัญญา มันมีจุดยืนของมัน เราพยายามทำความเข้าใจของเราเข้ามา ถ้าทำความเข้าใจเข้ามามันปล่อยาวอารมณ์เข้ามา เห็นไหม เสวยอารมณ์มันก็ไม่ส่งออก คำว่า “ส่งออก ส่งออก” ส่งออกเราคิดถึงสัญญาของเรานี้ ไปถึงสถานที่ที่เราเคยอยู่เคยเห็น มันไปได้หมด จิตมันไปได้หมด

สถานที่ไม่เคยอยู่ไม่เคยเห็นแล้วศึกษามานี้เราก็คาดหมาย เทวดา อินทร์ พรหมเป็นอย่างไร เห็นไหม นี่ทิพย์วิมานเป็นอย่างไร มันส่งออกไปทั้งนั้น ถ้ามันส่งออกไป เราพยายามไม่ให้มันส่งออก เราก็คงสติของเราให้มันหนักแน่น ถ้ามันหนักแน่นขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้ามันหนักแน่นขึ้นมาเห็นไหม เราตั้งสติของเราไว้

นี่ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ คำบริกรรมก็ได้ สิ่งทีค่าว่าก็ได้ๆ เพราะมันเกิดจากจิตทั้งนั้นนะ ถ้ามันเกิดจากจิต คือนี่มีสติ ถ้ามีสติขึ้นมาความเพียรของเราก็เป็นความเพียรชอบ เห็นไหม เราเกิดมามีกายกับใจ มันเป็นความจริงอันนี้ สมมุติอันนี้เอาให้ได้ก่อน พื้นฐานของมันนี่ พื้นฐานของตัวตนของเรา พื้นฐานของความรู้สึกของเรานี้ ถ้ามันเริ่มต้นจากที่นี่ได้มันก็ก้าวเดินออกไปได้

แต่ที่การประพฤติปฏิบัติกันมาทั้งหมดพื้นฐานมันไม่ได้ เขาไม่เห็นพื้นฐานของตน คือสิทธิความเป็นมนุษย์ เวลาบวชเป็นพระขึ้นมาเนี่ย เวลาอุปัชฌาย์ยกเข้าห่ม เห็นไหม เราเป็นสมมุติสงฆ์องค์หนึ่ง เราจะทำสังฆกรรมกันอยู่นี้ทุกคนต้องศีลเสมอกัน เราบวชมาถูกต้องตามธรรมวินัยเหมือนกัน สังฆกรรมนั้นถึงสมบูรณ์ไง ถ้าสิ่งใดที่มันขาดตกบกพร่องไปนี่สังฆกรรมนั้นเป็นโมฆะ เป็นโมฆะเพราะอะไร เพราะว่าขาดตกบกพร่องไม่สมบูรณ์ในภิกษุองค์ใดองค์หนึ่ง ถ้าภิกษุนี้สมบูรณ์โดยสมมุติสงฆ์

นี่ไงสิทธิความเป็นมนุษย์ สิทธิความเป็นพระมันมีสมบูรณ์ของมันอยู่แล้ว ถ้ามีความ

สมบุญของมันอยู่แล้ว ถ้าเราพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันก็สมบุญตามความเป็นจริงใจ ตามเป็นจริงของบุคคลคนนั้น ถ้าตามความเป็นจริงของบุคคลคนนั้น มันจะมีกิจจัญญา ตัจจัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเราไม่มีกิจจัญญา ตัจจัญญา ไม่มีวงรอบ ๑๒ เราจะไม่ปัญญาตนว่าเป็นพระอรหันต์” มันมีการกระทำอันนั้นขึ้นมาไง ถ้ามันมีการกระทำอันนั้นขึ้นมา เราก็จะกระทำแบบที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ให้เราฝึกหัดคัดแปลงตน

ถ้าให้เราฝึกหัดคัดแปลงตน เราก็จะเริ่มต้นจากทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจมันก็จุดเริ่มต้นใจ จริงตามสมมุติๆ นี้ เรายอมรับความจริงว่าเราเกิดเป็นมนุษย์จริงๆ เราเกิดเป็นคนจริงๆ แล้วเราบวชเป็นพระนี่ อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ก็ยกเข้าหมู่จริงๆ เราเป็นสมมุติสงฆ์จริงๆ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เราก็ยกจิตของเราพัฒนาขึ้นมาแล้ว เราพัฒนาจิตของเราขึ้นมา

คูลี เราบวชเป็นพระนี่ ผู้ที่นุ่งห่มธงชัยพระอรหันต์ ผ้ายกาสาวพัสตร์ เราได้นุ่งได้ห่ม เราเป็นสมมุติสงฆ์ แต่ถ้าเป็นความจริงๆ มันเกิดจากภายใน เห็นไหม จิตมันไม่เบา จิตของเราเนี่ยใจไม่เบาเหมือนขนนก ไม่เบาจนไม่มีเหตุผลไม่มีหลักเกณฑ์ขึ้นมา เราจะจริงจัง จริงจังหนักแน่น มันคง ถ้าจริงจังหนักแน่นมันคง เขาบอกว่าเป็นอรรถกถาญาณุโยค ทำสิ่งนี้ไปนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง

การปล่อยวางมันจะปล่อยวางด้วยศีล สมาธิ ปัญญา มันจะปล่อยวางเกิดจากการภาวนามยปัญญา มันจะปล่อยวางจากมรรคญาณ มันจะปล่อยวางจากความเป็นจริง ไม่ใช่หนีเอาปล่อยวาง ศึกษาว่าปล่อยวางแล้วก็ทิ้งมันไปเลย จันไม่มี จันว่าง

คนใจเบา คนใจเบาไม่มีหลักการไม่มีเหตุผล ถ้าไม่มีหลักการไม่มีเหตุผลแล้วกิเลสมันบังเงา บังเงาแล้วก็อ้างสิ่งนั้นว่าเป็นธรรมๆ เพราะมันอ้างขึ้นมามันเป็นอ้างอิงทั้งนั้น พอมันอ้างอิงมา มันก็เหลวไหล เห็นไหม มันเหลวไหลขึ้นไป เราจะไม่ทำจิตใจเบาเหมือนขนนก เราจะต้องทำจิตใจเราให้เหมือนขุนเขา มีความมั่นคงของเรา ถ้าปฏิบัติขึ้นมาถ้ามันเป็นความจริงก็ให้เป็นความจริงขึ้นมาเดี๋ยวนี้ พุทโธก็พุทโธจริงๆ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิก็ให้มันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามาเนี่ย เราเริ่มต้นฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา เราทำความเป็นจริงขึ้นมาแบบนี้ขึ้นมาได้ เห็นไหม เริ่มต้นมาจากเรานี้ มันจะมั่นคงตั้งขุนเขา

ศึกษามาขนาดไหนมันก็ศึกษามาเหมือนลมพัด สิ่งที่ความกระทบจากภายนอก แต่เวลา มันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม คุณนขาติ เปลือกโลกมันทับซ้อนกัน เปลือกโลกมันกดดันกัน มันทำให้เกิดยอดเขา มันดันขึ้นมาเป็นภูเขาสูงที่สุดในโลก จิตใจของเราถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม ความรู้สึกของเรา โลกทัศน์ความเห็นของเรานี้มันไม่เคยได้สัมผัสอย่างนี้ ถ้ามันไม่เคยได้สัมผัสความสงบของใจเลย ถ้ามันไม่เคยสัมผัสกับธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย มันก็เร่ร้อน

แต่ถ้ามันได้สัมผัส นี่ใจกาลามสูตรไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น เชื่อจากหัวใจดวงนี้ หัวใจที่มันปฏิบัติตามความเป็นจริง ถ้ามันได้สัมผัส เห็นไหม สิ่งสัมผัสธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือความรู้สึกของมนุษย์ ความรู้สึกของเทวดา อินทร์ พรหม สิ่งนี้มันเป็นความจริง เวลามันเป็นความจริงคุณธรรมมันเกิดจากตรงนั้น ถ้าคุณธรรมมันเกิดจากตรงนั้น คุณติ คุณเทวดาติ เทวดาที่เป็นพระอริยบุคคลกับเทวดาที่เป็นปุถุชน เป็นเทวดาเหมือนกัน นางวิสาขา เห็นไหม คุณติ เป็นพระโสดาบัน นางวิสาขาทายแล้วไปเกิดที่ไหน คุณติ เป็นเทวดาเป็นอริยบุคคลใจ แต่ถ้าเป็นเทวดาปุถุชนๆ เพราะการทำคุณงามความดีของเขา เขาไปเกิดของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา จิตใจนี้มันได้สัมผัส สิ่งสัมผัสธรรมได้คือความรู้สึกของเรา ความรู้สึกนี้ ถ้าจิตใจมันเบา ใจเบาเป็นขนนก ใจเบาจนไร้หลักการ ถ้าเรามีจุดยืนของเรานี้ ทำความจริงของเราขึ้นมา เราอยู่กับหมู่อยู่กับคณะนะ ในพรรษาเราก็ชวนชายของเรา หน้าทีการงานของเราๆ ก็ทำเป็นข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม ในเมื่อเป็นสังฆะ ในเมื่อสังฆะมันเป็นสงฆ์ คำว่า “สังฆะเป็นสงฆ์” เราอยู่กันนี้อรามิกชนไม่มีบ้าน ไม่มีเรือน ไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้น ถ้าไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้น สิ่งที่ทำให้เห็นไหม

สังฆะคณะหนึ่งมันก็เหมือนร่างกายๆ หนึ่ง ผู้นำที่ดี เห็นไหม ผู้นำที่ดีก็เป็นสมอง สมองนี้ เห็นไหม คุณติ สมองมันศูนย์ควบคุมศูนย์ประสาทใช้ไหม มันก็ทำให้ร่างกายนี้เคลื่อนไหวได้ สะดวกสบายใจ นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นหมู่สงฆ์ เราเป็นสังฆะเป็นสิ่งที่เราอยู่ร่วมกัน เราก็ทำด้วยเจตนาที่เป็นกุศล ถ้าเจตนาที่เป็นกุศลเราทำสิ่งใดมันก็เป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้น ถ้าใจมันเป็นประโยชน์

เริ่มจากตรงนี้ หมู่คณะเป็นสัพปายะ อาหารเป็นสัพปายะ สถานที่เป็นสัพปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัพปายะ ถ้าเป็นสัพปายะมันก็มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันมีโอกาสที่จะปฏิบัติ

ปฏิบัตินะ เห็นไหม เวลาที่ปฏิบัตินะ เราเห็นหน้าที่การงาน มันต้องอาบเหงื่อต่างน้ำ ต้องลงทุน ลงแรงทั้งนั้น แต่เวลาภาวนาล่ะ คุณสติปัญญาที่มันจะรักษาหัวใจนี้ เวลาพุทโธ พุทโธ เห็นไหม มันพุทโธเราอยู่หรือไม่ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้มันควบคุมใจของเราได้หรือไม่ เวลาเราอาบเหงื่อต่างน้ำทำหน้าที่การงานเหงื่อไหลไคลย้อยทำข้อวัตรปฏิบัติทำแล้วสบายใจ แต่ถ้ามันไม่ได้ทำขึ้นมา เวลาไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันวิตกกังวลไปทั้งนั้น แล้วเวลามันวิตกกังวลไปแล้วนี่มันเกิดนิวัตรธรรม ถ้ามันเกิดนิวัตรธรรมนี้จะทำสมาธิก็ไม่ได้ จะใช้ปัญญาเป็นปัญญาไปทั้งหมดเลย สติปัญญาที่มันจำได้หมายรู้ ที่มันขัดแย้งในหัวใจนี้ แล้วมันก็เอาสิ่งนี้มาขมามาเหย่

เห็นไหม คนใจเบา พอคนใจเบาขึ้นมา สิ่งใดที่มันชอบใจกิเลสมันเอามาป้อนให้มัน เสวยเต็มปากเต็มคำเลย แล้วเราก็กดดวงหัวใจ มันก็เกิดทุกข์ยากใจ เพราะมันเสวยเต็มปากเต็มคำขึ้นมา มันก็โทสะทั้งนั้น มีโทสะ โลภะ โมหะ แล้วพุทโธลงใหม่ล่ะ ปัญญาอบรมสมาธิลงใหม่ล่ะ ถ้ามันมีสติปัญญา เห็นไหม เวลาเราทำหน้าที่การงานอาบเหงื่อต่างน้ำ ลงทุนลงแรงขึ้นมา แล้วก็ทำของเรา แต่เราเข้าทางจงกรมของเรามันก็สะดวกสบายของเราขึ้นมา ถ้าสะดวกสบายขึ้นมา เห็นไหม นี่งานของภิกษุ

นักรบ เวล่านักรบนี้รบกับจันทร์ ๕ รูป เวทนา สัตถุญา สังขาร วิญญาณ นักรบเราจะเข้าไปเผชิญกับสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งสัมผัสธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือหัวใจของสัตว์โลก หัวใจของสัตว์โลก แต่ด้วยทางภาคปริยัติ เห็นไหม เขาสัมผัสธรรมด้วยสายตาสายตานี้อ่านตัวอักษร สายตานี้ศึกษา เขาใช้สายตาของเขา เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์มีหุมีตา อย่าให้เป็นหูกระต่าย อย่าให้เป็นตาไม้ไผ่ สิ่งนี้เขาศึกษานี้เขาศึกษาอย่างนั้นเขาศึกษามากก็เพื่อเทียบเคียงในหัวใจของเรา ถ้าเขามีสติปัญญาพอจะ

แต่ถ้าเป็นคนใจเบาไปจำเขามา ครูพักลักจำ ถ้าครูพักลักจำมา แล้วถ้าเราฝึกหัดให้เป็นจริงขึ้นมา ครูพักลักจำอันนั้นมันก็เป็นประโยชน์กับเรา ครูพักลักจำ เอาแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก เทียวเอาแต่สิ่งนั้นมาเป็นสมบัติของตน มันไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย นี่ศึกษาโดยกิเลส คนใจเบาที่มันไม่มีเหตุมีผล มันทำสิ่งใดแล้วมันก็บอกว่า “อ้าว ก็รู้ก็เห็นมาเหมือนกัน ก็อยู่ด้วยกันมา” อยู่ด้วยกันมาด้วยการมีสติปัญญาหรือไม่ อยู่ด้วยกันมาโดยที่สติปัญญาขึ้นมา เขาคัดแยกคัดเลือกแต่สิ่งดีๆ

สิ่งใดที่มันเป็นสิ่งไม่ดีเขาคัดทิ้งไป ดูเวลาสิครูบาอาจารย์ หลวงตาท่านไปตรวจไปเยี่ยม

ตามวัด ไปเห็นที่พระเจ้าสะสม พระที่เขาไม่เคยดูแลหมู่คณะ ท่านคิดๆ ขึ้นมาในใจนะ “เราจะเป็นอย่างนี้ไม่ได้” เห็นใหม่ไปเห็นแล้วบอกว่า “เราจะเป็นอย่างนี้ไม่ได้” สิ่งที่เขาทำอยู่มันไปเห็นดำดา ก็ท่านไปเที่ยว ท่านไปดูไปเห็นมานะ “เราจะเป็นอย่างนี้ไม่ได้” แล้วพอจะเป็นอย่างนี้ไม่ได้ แล้วที่เราจะเป็น เราก็จะเป็นฝั่งตรงข้าม ได้สิ่งใดมาเห็นใหม่ ได้สิ่งใดมันเหมือนพ่อเหมือนแม่ มาถึงลูกหลานก็แบ่งปันเจือจางกันไป ถ้าแบ่งปันเจือจางกัน สิ่งที่ทำหน้าของเราเป็นธรรมดา ผู้ที่อยู่สหวิหริกอยู่ในโอวาทนะ เวลามันเข้าทางจงกรม เข้านั่งสมาธิแล้วมันปลอดโปร่ง มันสบายใจใจ มันสบายใจว่ามันไม่มีใครแทงข้างหลังใจ ในเมื่อครูบาอาจารย์ท่านปกป้องเราอยู่ เราทำคุณงามความดีของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา

นี่อย่าให้กิเลสมันมาฉ้อฉล อย่าให้มันแฉลบอก กิเลสมันฉ้อฉลมันแฉลบอก มันแฉลบอกโดยความใจเบา โดยที่เบาเป็นชนนุกที่ไม่มีเหตุมีผล มันไม่เหตุมีผลมันเบาเหมือนชนนุกแล้วอ้างอิง อ้างสิ่งนั้นอ้างไปหมดละ การอ้างอิงนั้น เห็นใหม่ คุณการอ้างอิงมันเป็นเล่ห์กล มันไม่มีอะไรเป็นสาระเลย

แต่ถ้าเราทำจิตใจของเราให้มันคงขึ้นมา มันคงขึ้นมา สิ่งทีกระทบสิ่งที่ไม่พอใจมันมีเยอะไปหมด มันเรื่องของเขา กรรมของเขา เขาสร้างเวรสร้างกรรมของเขา เพราะเขาทำบ่อยๆ ครั้งเข้ามันจะเป็นจรตเป็นนิสัย ถ้านิสัยอย่างนี้เราไม่พอใจคนอื่นก็ไม่พอใจ สิ่งทีความไม่ดีในใจของเขานี้เขาจะสร้างเป็นนิสัยของเขา เดียวเขาไปแสดงออกทีไหนนี้ใครเขาจะยอมรับ มันไม่มีใครเขายอมรับหรอก

แต่โดยกิเลสตัดหาความทะยานอยากว่าเป็นผู้ที่ชนะ เป็นผู้ที่ได้ เป็นผู้ที่อยู่เหนือคน ไร้สาระ ไร้สาระอะไร เพราะว่าคติทางโลกเขา เพราะว่าเราเกิดมาแล้วนี้เขาหาสิ่งใดได้มาแล้วเขาเสียสละทานของเขา เพื่ออะไร การเสียสละนั้นเพื่อพัฒนาหัวใจให้จิตใจเป็นสาธารณะยอมฟังเหตุฟังผล นี่ทางโลกเขายังเสียสละ เราวขมาเป็นนักรบ แล้วสิ่งทีกระทบกระเทือนมันเรื่องของเขา แล้วเราไปกว้านมาทำไม มันไปกว้านมาเพราะว่ามันไปกระทบสายตาใจ มันกระทบแล้วมันรับไม่ได้ใจ ความรับไม่ได้อันนั้นมันเรื่องของเขา มันกรรมของเขา

แล้วของเราละ นี้ของเราละ ของเรานี่สิ่งนั้นนะ เราจะหาสิ่งทีเราพอใจทั้งหมดทั้งปวงที่เราเห็นแล้วมันขึ้นบานนี้มันหาไม่ได้ แม้แต่ร่างกายของมนุษย์มันต้องชราคร่ำคร่าไป สรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง มันจะแปรสภาพของมันอยู่อย่างนั้น พร้อมทั้งความรู้สึกเราด้วย พร้อม

ทั้งความรู้สึกพร้อมทั้งหัวใจของเรา ถ้ามันมีประสบการณ์มันได้พบได้เห็นหลายครั้งเข้ามันก็จะฝึกหัดให้มันมีสติปัญญาขึ้นมา

หัวใจของเรานะ ถ้ามันมีสติปัญญามันก็จะพัฒนาขึ้น พอพัฒนาขึ้นเห็นเรื่องของเขา เขาทำคือเรื่องของเขา มันเรื่องของเขา พอเรื่องของเขานี้เพราะเราเห็น เห็นใหม่ เพราะเราเห็นเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรื่องของเขาก็เลยเป็นคติธรรมสอนหัวใจของเรา ถ้าสอนหัวใจของเรานะ เราจะไม่ทำแบบนั้น เราจะไม่ทำแบบนั้น แล้วเราไม่ทำแบบนั้นแล้วจะทำอะไรล่ะ เราจะทำอะไร

สิ่งที่ทำคือคำบริกรรม กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ทำความสงบของใจ ๔๐ วิธีการ ถ้าจิตมันสงบระงับขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมา เราดูแลหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรานี้มันสงบระงับ เห็นใหม่ ความสงบระงับ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” จิตเราสงบระงับมันดีมันงามของมัน พอดีงามขึ้นมาแล้วนี้เราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา คำว่าฝึกหัดใช้ปัญญา เห็นใหม่ นี้วิปัสสนา วิปัสสนาคือปัญญาการรู้แจ้ง รู้แจ้งในความคิดเราใจ รู้แจ้งสิ่งที่หมักหมมในใจ

ถ้าคนใจเบา มันไม่มีเหตุมีผล มันดูแต่เรื่องข้างนอก เห็นใหม่ คุณติ เวลาคนเขาแสวงหา เขาแสวงหาทรัพย์สมบัติของเขา หาปัจจัยเครื่องอาศัย แต่เขาไม่แสวงหาอริยทรัพย์คือบุญกุศลในใจ บุญกุศลคือจิตใจที่มันมีหลักมีเกณฑ์ไว้ นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราพิจารณาของเราให้จิตเราสงบแล้วนี้ ถ้าเราฝึกหัดใช้ปัญญา เห็นใหม่ การว่าฝึกหัดใช้ปัญญานี้มันพัฒนาใจของเราไป ถ้ามันพัฒนาใจของเรา พัฒนาในแง่มุมใดล่ะ พัฒนาในแง่มุมใด

ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันพิจารณาธรรมสังขารที่มันเกิดขึ้นกระทบกันอยู่ตลอดเวลา นี้มันใช้ปัญญาของมันพิจารณาของมัน การพิจารณาของมันนี่เรื่องของเรา ถ้าเรื่องของเรายังใช้ปัญญามากน้อยขนาดไหนมันจะพัฒนาหัวใจของเราให้เข้มแข็งขึ้น ให้เข้มแข็งขึ้นนะ

คนเราในการประพฤติปฏิบัติ ระยะเวลาเห็นใหม่ ระยะเวลาที่เราก้าวเดินนี้ ระยะเวลาที่ก้าวเดินมันต้องใช้กำลังแน่นอน แล้วถ้ามีอุปสรรคเราต้องใช้ปัญญาแก้ไขแน่นอน จิตใจของเราก็เหมือนกัน เวลาถ้ามันจิตสงบแล้วมันใช้ปัญญาของมันขึ้นมา นี้ ถ้ามันสมบูรณ์ขึ้นมามันก็ปล่อยวางได้ ถ้าสมาธิมันออกโรงขึ้นมา มันติดขัด มันอึดอัดขัดข้อง ถ้าอึดอัดขัดข้องนี้เราก้าว

นี่การหัดปล่อยวาง แล้วการฝึกฝนให้จิตมันมั่นคงขึ้นมา แล้วใช้ปัญญาก้าวเดินต่อเนื่อง

มันไป ขวี่ปีสสนาขึ้นมาจากมันเป็นประโยชน์กับเราไง ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเรา มันก็จะเป็นจิตที่มันคงตั้งขุนเขาไง ถ้าจิตที่มันคงตั้งขุนเขา คุณิตี ดูเทวดา อินทร์ พรหม เห็นใหม่ เทวดา อินทร์ พรหมที่เป็นปุชชนกก็มี เป็นพระอริยเจ้าก็มี สิ่งที่เป็นพระอริยเจ้ามันเป็นที่ไหน มันเป็นพระอริยเจ้ามันเป็นที่ไหนหัวใจใจ ถ้าหัวใจนี้สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการ จิตที่เป็นสัมมาสมาธิขึ้นยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลาสำรอกมันกายกิเลสออกไป มันคายออกไปจากจากจิตนี้ เห็นใหม่ คายออกไปจากจิต จิตนี้มันมันคงขึ้นมา นี่ใจมันคงตั้งขุนเขา ขุนเขาเพราะมันเป็นอกุปปิธรรม ถ้ามันมีจุดยืนของมัน จิตใจมันไม่เบาเหมือนขนนก มันจะมันคงตั้งขุนเขา

แล้วมันคงตั้งขุนเขา เห็นใหม่ นี่มันเป็นอยู่ที่ไหน มันเป็นในใจของเรา มันเป็นในใจนะ พอมันเป็นในใจขึ้นมามันพ้นจากกระแสโลก ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วเห็นใหม่ เปรียบเหมือนเสาศิลาปักดินอยู่ ๔ สอก พ้นจากดินอีก ๔ สอก ลมมันจะพัดขนาดไหนมันไม่หวั่นไหวไปกับใครทั้งสิ้น ฝนตกแดดออกอย่างไรก็เรื่องของเขา

นี่ก็เหมือนกัน กระแสโลกๆ เราอยู่กับโลกนะ เราอยู่กับโลกไม่ใช่พูดแบบนี้ ถ้าพูดถึงฟังธรรมโดยวิทยาศาสตร์ เหมือนการปฏิเสฐ เหมือนกับการยอมจำนน เหมือนคนที่ไม่สู้สังคม แต่เป็นความจริงไม่เป็นอย่างนั้น มันพิจารณาของมัน มันสำรอกมันกายของมัน มันเหนือโลกนะเหนือสังคมเหนือทุกอย่าง

อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอริยเจ้า พระอริยเจ้ารู้ถึงความรู้สึกนึกคิด แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้น พระอริยเจ้าถึงรู้แจ้งโลกนอกโลกในใจ ฉะนั้นเราปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้วนี่มันจะรู้จริง ไม่ใช่ใจเบาเหมือนขนนก ไม่มีเหตุมีผลขึ้นมาสักสิ่งหนึ่ง แล้วไม่มีอะไรเป็นแก่นสารในหัวใจเลย ถ้าไม่มีแก่นสารในหัวใจมันต้องฝีกหัดนี้ไง

ฟังธรรมๆ มันตอกย้ำทุกวันนี้ ตอกย้ำนี้ สิ่งที่ไม่เคยได้ยิน แล้วที่ไม่เคยได้ฟังนี่ฟังทุกวัน แต่ฟังทุกวันแล้วมันก็ยังไม่เข้าใจได้ ไม่เข้าใจได้เพราะมันไม่เป็นจริงในหัวใจของเราไง มันเป็นการฟัง มันเป็นจากครูบาอาจารย์มา มันเป็นสัญญาขึ้นมา มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ทำจริงขึ้นมามันตอกย้ำขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมา จิตใจตั้งขุนเขา เห็นความจริงขึ้นมาแล้วสาธุด้วย จิตใจตั้งขุนเขา เราสาธุหัวใจดวงนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ นะ ๓๓๓ธรรมอันนั้นไง ด้วยอำนาจวาสนาบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ถึงได้รู้คั่นตั้ง

ธรรมนั้นขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมวินัยไว้ แล้วดำจิตใจ
ของเราหนักแน่นตั้งขุนเขา แล้วมีการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา แล้วตั้งธรรมอันนี้
เกิดขึ้นบนหัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกจะกราบธรรมใหม่ จะเห็นความจริงอันนั้นใหม่ แล้วจะ
หวนไหว้ไปกับโลกหรือไม่ เอวัง